

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาคผนวก ก

ตาราง 7 แสดงอนุกรมวิธานของพืชอาหาร หมู่บ้านเตี้ยกลาง ดอยภูคาจังหวัดน่าน

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	ชื่อลัษณะ
Acanthaceae	<i>Baphicacanthus cusia</i> Brem.	ช่อม	ทุปูลิง
Anacardiaceae	<i>Mangifera indica</i> Linn.	มะม่วง	-
Araceae	<i>C. esculenta</i> Schott	เผือก	กวน
	<i>Colocasia gigantea</i> Hook	คุณ	ตุน
Araliaceae	<i>Acanthopanax trifoliatum</i> Merr.	ผักแปม	ผักแปม
Averrhoaceae	<i>Averrhoa carambola</i> Linn.	มะเฟือง	แพล๊ะเคี้ยว
Caesalpiniaceae	<i>Tamarindus indica</i> Linn.	มะขาม	-
Convolvulaceae	<i>Ipomoea batatas</i> Lamk.	มันเทศ	-
Cucurbitaceae	<i>Luffa acutangula</i> Roxb.	บวบเหลี่ยม	มักบวบ
Graminae	<i>Dendrocalamus strictus</i> Nees.	ไผ่ชาง	ไพล
	<i>Oryza sativa</i> Linn.	ข้าว	-
	<i>Zea mays</i> Linn.	ข้าวโพด	ข้าวโพด
Lauraceae	<i>Litsea cubeba</i> Pers.	ตะไคร้ต้น	เกล้อ
Mimosaceae	<i>A.pennata ssp.insuavis</i> Nielsen	ชะอม	ผักละ
Olacaceae	<i>Erythralum scandens</i> Bl.	ผักฮาก	ผักฮาก
Palmae	<i>Arenga pinnata</i> Merr.	ต้าว	ต้าว
	<i>Caryota urens</i> Linn.	เตาร้าง	ต้นจึก
Polygonaceae	<i>P.odoratum</i> Linn.	ผักไผ่	ผักไผ่
Rutaceae	<i>Citrus aurantifolia</i> Swing	มะนาว	-
	<i>Micromelum minutum</i> (Forster f.) W.& A.	หัสคุณ	สะเรียมดง
	<i>Zanthoxylum limonella</i> Alston	มะแก้วน	มะเข่น
Sapindaceae	<i>Euphoria longan</i> Lour.	ลำไยป่า	ลำไย

วงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	ชื่อลัวะ
Solanaceae	<i>S.melongena</i> Linn. <i>Solanum torvum</i> Linn.	มะเขือขาว มะเขือพวง	มะเขือขาว แพะ ละฮอนไต
Umbelliferae	<i>Coriandrum sativum</i> Linn.	ผักชี	-
Zingiberaceae	<i>Alpinia galanga</i> Sw.	ข่า	-

ที่มา : ทิพย์สุดา ตั้งตระกูล. 2541 . พฤษศาสตร์พื้นบ้านของชาวขมุ ชาวลัวะและชาวถิ่นใน
บางพื้นที่ของจังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาชีววิทยา มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่.

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาคผนวก ข

วงศ์ Acanthaceae

Baphicacanthua cusia Brem. ย่อม

(Flora of British India 4: 468;1884)

ไม้ล้มลุกกิ่งพุ่มเตี้ย สูง 0.5 - 1 เมตร แตกกิ่งก้านมาก ลำต้นเห็นข้อและปล้องชัดเจน ใบเดี่ยวเรียงเป็นคู่ตรงกันข้าม รูป elliptic ขนาด 3 - 6 x 7-12 เซนติเมตร โคนใบ obtuse ปลายใบ acuminate ขอบใบหยัก crenate ไม่มีหูใบ ดอกช่อแบบ raceme ออกบริเวณซอกใบใกล้ปลายกิ่ง ดอกย่อยสมบูรณ์เพศ มีทรงดอกแบบ zygomorphic กลีบเลี้ยงโคนกลีบเชื่อมกัน ปลายแยกเป็น 5 แฉก สีเขียว กลีบดอกเชื่อมกัน ตอนปลายแยกเป็น 5 กลีบ มี 2 กลีบที่อยู่ด้านล่างมีขนาดใหญ่กว่า อีก 3 กลีบที่อยู่ด้านบน สีม่วงหรือชมพูแกมม่วง เกสรตัวผู้ 4 อัน ติดอยู่บนกลีบดอก เกสรตัวเมียมีรังไข่แบบ superior ภายในแบ่งเป็น 2 locules มีการติดของ ovule กับผนังรังไข่แบบ axile placentation ผลแบบ casule

วงศ์ Anacardiaceae

Mangifera indica Linn. มะม่วง

(Flora of British India 2: 13; 1876)

ไม้ยืนต้น สูง 10 - 15 เมตร ลำต้นแตกกิ่งมาก ใบเดี่ยว เรียงแบบ spiral เป็นกระจุกบริเวณปลายกิ่ง ใบรูป oblong-lanceolate ขนาด 5 - 8 x 15 - 20 เซนติเมตร โคนใบ cuneate ขอบใบเรียบปลายใบ acuminate ใบอ่อนสีน้ำตาลปนม่วง ดอกช่อแบบ panicle ออกที่ปลายยอด ดอกย่อยขนาดเล็กจำนวนมาก เป็นดอกแยกเพศ บางครั้งอาจพบว่าสมบูรณ์เพศ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ แยกจากกันอิสระ กลีบดอก 5 กลีบ ขนาดใหญ่กว่ากลีบเลี้ยง เรียงแบบ imbricate มี disc ขนาดใหญ่ เห็นชัดเจน เกสรตัวผู้ที่สมบูรณ์มี 1 - 2 อัน อาจพบเกสรตัวผู้ที่เป็นหมันด้วย อับเรณูติดกับก้านเกสรแบบ medifixed เกสรตัวเมียมีรังไข่แบบ superior อาจมีรังไข่ที่สมบูรณ์และเป็นหมัน มี 1 locule ก้านเกสรตัวเมีย 1 อัน ผลแบบ drupe สีเขียว เมื่อสุกสีเหลือง มี 1 เมล็ด

วงศ์ Araceae

Colocasia esulenta Schott เมือก

(Flora of Java 3: 121; 1968)

พืชล้มลุก สูง 0.30 - 1.5 เมตรมีลำต้นใต้ดินแบบ corm มีน้ำยางใสใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ ติดกับก้านใบแบบ peltate ใบรูป ovate-triangular ขนาด 20 - 25 x 11 - 36 เซนติเมตร โคนใบ oblique ขอบใบหยักแบบ undulate ปลายใบ acute-mucronate เส้นใบออกจากบริเวณโคนใบ 3 - 6 เส้น ก้านใบยาว โคนก้านใบแผ่เป็นแผ่นแบนหุ้มลำต้น ดอกช่อแบบ spadix มี spathe รูป lanceolate ปลายปิดเป็นเกลียว สีเหลือง ดอกย่อยขนาดเล็ก แยกเพศ ไม่มีกลีบดอก ดอกตัวผู้เกิดที่ปลายช่อดอก มีเกสรตัวผู้ 2-6 อัน อับเรณูเชื่อมกัน ดอกตัวเมียอยู่ที่โคนของช่อดอก รังไข่มี 1 locule มี ovule จำนวนมาก ยอดเกสรตัวเมียกลมและแบน ผลแบบ berry สีเขียว มี 2-3 เมล็ด

Colocasia gigantea Hook. ตูน

(Flora of Java 3: 121; 1968)

พืชล้มลุก อายุหลายปี มีลำต้นใต้ดินแบบ corm ขนาดใหญ่ ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ ติดกับก้านใบแบบ peltate ใบรูป orbicular ขนาด 10 - 30 x 40 - 60 เซนติเมตร โคนใบ sagittate ปลายใบ acute ก้านใบยาวสีเขียวอ่อน ดอกช่อแบบ spadix มี spathe สีเขียวอ่อนรองรับ ดอกย่อยขนาดเล็กสีขาวจำนวนมาก

วงศ์ Araliaceae

Acanthopanax trifoliatum Merr. ผักแปม

A. aculeatum Seem.

(Flora of British India 2: 726; 1878)

ไม้พุ่มรอเลื้อย ลำต้นแตกกิ่งก้านมาก มีหนามปกคลุม ใบประกอบแบบ imparipinnate เรียงแบบสลับ มีใบย่อย 5 ใบ รูป elliptic ขนาด 4 - 5 x 5 - 6 เซนติเมตร ขอบใบหยัก ดอกช่อแบบ umbel-panicle ดอกย่อย ขนาดเล็ก สมบูรณ์เพศ มีทรงดอกแบบ actinomorphic กลีบเลี้ยงและกลีบดอก อย่างละ 5 กลีบ เกสรตัวผู้ 5 อัน ติดอยู่รอบฐานรองดอกแบบ disc และอยู่สลับกับกลีบดอก เกสรตัวเมียมีรังไข่แบบ superior ภายในมี 1 locule มี 1 ovule ผลแบบ drupe ขนาดเล็ก รูปทรง globose

วงศ์ Averrhoaceae

Averrhoa carambola Linn. มะเฟือง

(Flora of Thailand 2 (1): 21 - 22; 1970)

ไม้ยืนต้น สูง 5-12 เซนติเมตร ใบประกอบแบบ imparipinnate เรียงแบบสลับ มีใบย่อย 2 - 11 ใบ รูป ovate-oblong ขนาด 1.5 - 4.5 x 2 - 9 เซนติเมตร โคนใบแบบ obtuse ขอบใบเรียบ ปลายใบ acuminate ช่อดอกแบบ panicle ออกเป็นกระจุกตามกิ่ง หรือช่อใบที่หลุดร่วงไปแล้ว ดอกย่อยมีขนาดเล็ก กลีบเลี้ยงมี 5 กลีบ กลีบดอกมี 5 กลีบ เรียงแบบ contorted ยาว 6-8 มิลลิเมตร สีแดง - ม่วง เกสรตัวผู้ 10 อัน ขนาดสั้นมาก เชื่อมกันที่ฐาน เกสรตัวเมียมีรังไข่แบบ superior ภายในแบ่งเป็น carpels มี 5 locules ผลแบบ berry เห็นเป็น 5 ส่วน ชัดเจน เมื่อตัดตามขวางจะเป็นรูปดาว 5 แฉก ผลสุกสีเหลือง เมล็ดมี aril ใส

วงศ์ *Casualpinaceae*

Tamarindus indica Linn. มะขาม

(Flora of Thailand 4(1): 124; 1984)

ไม้ยืนต้นขนาดกลางจนถึงขนาดใหญ่ สูง 15 - 18 เมตร เปลือกต้นสีน้ำตาลอ่อน แตกสะเก็ดเป็นร่องเล็ก ๆ ใบประกอบแบบ paripinnate ออกเป็นคู่ แบบ distichous ก้านหนึ่ง ๆ มีใบย่อยประมาณ 10 - 15 คู่ รูป oblong ขนาด 0.5 - 0.8 x 1.2 - 1.6 เซนติเมตร โคนใบ oblique ขอบใบเรียบ ปลายใบ rounded ดอกช่อแบบ raceme ขนาดเล็ก ออกที่ปลายกิ่งหรือช่อใบ ช่อหนึ่ง ๆ มีประมาณ 10 - 15 ดอก ดอกย่อย สมบูรณ์เพศ มีทรงดอกแบบ zygomorphic กลีบเลี้ยงแยกเป็น 4 แฉก กลีบดอก 5 กลีบ 2 กลีบที่อยู่ด้านล่าง มีขนาดเล็กกว่าอีก 3 กลีบที่อยู่ด้านบน สีเหลือง มีจุดประสีแดงอยู่ใจกลางดอก เกสรตัวผู้ มี 3 อันที่สมบูรณ์ ออกตรงข้ามกับกลีบเลี้ยง ส่วนเกสรตัวผู้ที่เป็นหมันมี 1 - 7 อัน เกสรตัวเมียมีรังไข่แบบ superior มีขนอ่อนปกคลุม ภายในมี 1 locule มี ovule จำนวนมาก ติดกับผนังรังไข่แบบ marginal placentation ก้านเกสรตัวเมียยาว ยอดเกสรตัวเมียเป็นตุ่มเล็ก ๆ ผลแบบ legume รูป linear-oblong แบน ขนาด 1.5 - 2.5 x 10 - 15 เซนติเมตร มี 5 - 8 เมล็ด สีน้ำตาลดำเป็นมัน

วงศ์ *Convolvulaceae*

Ipomoea batatas Lamk. มันเทศ

(Flora of Java 2: 492; 1965)

พืชล้มลุก ลำต้นทอดเลื้อยไปตามพื้นดิน มีรากสะสมอาหาร ทุกส่วนของพืชมียางขาว ใบเดี่ยวเรียงแบบสลับ ใบรูปหัวใจ ขอบใบมี lobes ลึก 3 - 5 lobes ปลายใบ acute-acuminate ยอดอ่อนสีม่วงแดง ดอกช่อแบบ cyme ออกที่ซอกกิ่ง มีใบประดับรองรับช่อดอก ดอกย่อย สมบูรณ์เพศ มีทรงดอกแบบ actinomorphic กลีบเลี้ยงมี 5 กลีบ แยกกัน เรียงแบบ imbricate กลีบดอกมี 5 กลีบ เชื่อมกันเป็นรูปกรวย เกสรตัวผู้ 5 อัน ติดสลับกับกลีบดอก เกสรตัวเมียมีรังไข่แบบ superior ภายในแบ่งเป็น 2 carpels แต่ละ carpel มี 2 ovules ผลแบบ capsule มี 2 - 4 เมล็ด

วงศ์ Cucurbitaceae

Luffa acutangula Roxb. บวบเหลี่ยม

(Flora of Java 1: 300; 1963)

พืชล้มลุก มีลำต้นเลื้อยเกาะ มีขนนุ่ม ๆ ปกคลุมลำต้น มี tendrils ที่ปลายแยกเป็น 2 - 5 แฉก มีต่อมที่มีลักษณะคล้ายเกล็ด อยู่ที่บริเวณซอกใบ ใบเดี่ยว รูป broadly ovate หรือ ovate-reniform ขนาด 7.5 - 22 x 7 - 25 เซนติเมตร มี 5 - 7 เหลี่ยม หรือ 5 - 7 lobes โคนใบ รูปหัวใจ ปลายใบ acute ยาว 1 - 4 เซนติเมตร กลีบเลี้ยงเชื่อมกัน ปลายแยกเป็น 5 lobes กลีบดอก รูประฆัง สีเหลือง เกสรตัวผู้มี 3 อัน อยู่แยกกัน อับเรณูยื่นออกมาเป็นรูปตัว S ดอกตัวเมีย อยู่ในช่อดอกแบบ raceme หรืออาจอยู่ระหว่างดอกตัวผู้ 2 ดอก กลีบเลี้ยงมี discoid gland ขนาดใหญ่ เกสรตัวเมียมีรังไข่จำนวนมาก ผลแบบ capsule แตกที่รูเปิดด้านบน รูปทรงกระบอก มีเหลี่ยมยาว หัวท้ายแหลมขนาด 5 - 10 x 16 - 30 เซนติเมตร เมล็ดจำนวนมาก ไม่มีปีก

วงศ์ Graminae

Dendrocalamus strictus Nees ไม้ซาง

(Flora of Java 3: 634; 1968)

ไม้ขนาดกลาง มีลำต้นใต้ดินแบบ rhizome ทอดเลื้อย ลำต้นเหนือดินสูง 6 - 18 เมตร หรืออาจสูงกว่านี้ ลำต้นมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 3 - 9 เซนติเมตร ขึ้นเป็นกอแต่ไม่แน่นมาก บริเวณโคนของลำต้นมีการแตกกิ่ง กิ่งที่เกิดตรงกลางมีขนาดใหญ่กว่ากิ่งอื่นและตั้งฉากกับลำต้น เมื่อยังอ่อนกิ่งมีสีเขียวอมเทา แก่ขึ้นมีสีเขียวอมเหลือง บริเวณข้อจะพองออกเล็กน้อย ใบมีจำนวนมาก ย้อยลง กิ่งอาจจะมีตั้งแต่โคนต้นขึ้นไป ข้อลำล่าง ๆ มักจะมีรากโผล่มาโดยรอบ ดอกออกเป็นกระจุกกลม จะเป็นหนามแหลมคมเมื่อแก่ ปกติมักไม่ค่อยพบดอก

Oryza sativa Linn. ข้าว

(Flora of Java 3: 498 - 499; 1968)

พืชล้มลุกฤดูเดียว รากเป็นระบบรากฝอย สูง 30 - 60 เซนติเมตร มีลำต้นใต้ดินเป็น rhizome ที่ทอดเลื้อยไป มีลำต้นเหนือดินแบบ culm ตั้งตรง กลมและกลวง มีข้อปล้องชัดเจน ใบเดี่ยว รูป linear-lanceolate ออกสองข้างของ culm ก้านใบแผ่เป็นกาบหุ้ม culm ไว้ รอยต่อระหว่างกาบใบและแผ่นใบมี ligule ดอกช่อแบบ panicle ประกอบด้วย spiklet จำนวนมาก แต่ละ spiklet มีขนาด 3 - 3.5 มิลลิเมตร รูป obovate หรือ linear-oblong มี glume รองรับ ดอกย่อยมีขนสั้น ๆ สากคายปกคลุม มี glume 2 อัน รองรับ คือ lemma และ palea มีขนเล็กน้อย ตรงปลายหัก เกสรตัวผู้ 6 อัน อับเรณูรูป linear เกสรตัวเมียมีรังไข่แบบ superior ภายในมี 3 carpels มี 1 locule มี 1 ovule ก้านชูยอดเกสรตัวเมียมี 2 อัน แยกกันอิสระ ยอดเกสรตัวเมียแบบ plumose ผลแบบ caryopsis รูป ovate หรือ oblong มีเปลือกผลสีน้ำตาลเหลือง มี esdosperm แข็งสีขาว

Zea mays Linn. ข้าวโพด
(Flora of Java 3: 625; 1968)

พืชล้มลุก มีระบบรากเป็นแบบรากฝอย ลำต้นตั้งตรง สูง 1.5 - 2 เมตร มีลำต้นใต้ดินแบบ rhizome ที่ทอดเลื้อย มีลำต้นเหนือดินแบบ culm กลมและกลวง ข้อปล้องชัดเจน ใบเดี่ยว รูป linear-lanceolate ขนาด 5 - 6 x 30 - 40 เซนติเมตร ออกจากสองข้างของ culm ก้านใบแผ่เป็น กาบหุ้มขนาดเล็ก แยกเพศ ดอกตัวผู้และดอกตัวเมียมีก้านแยกกันอยู่คนละช่อดอก อยู่บนต้นเดียวกัน ช่อดอกตัวผู้ออกที่ปลายยอด ดอกย่อยมี glume 2 อันรองรับ เกสรตัวผู้มี 3 อัน มีอัปเรณูสีม่วงหรือ เหลือง ช่อดอกตัวเมียออกที่ซอกใบ มีแกนที่มีลักษณะคล้ายพองน้ำเป็นตัวยึด spikelet เอาไว้ ดอกย่อยมี glume 2 อันรองรับ เกสรตัวเมียมีรังไข่แบบ superior ภายในมี 1 locule มี 1 ovule ผลแบบ caryopsis สีเหลือง

วงศ์ Lauraceae

Litsea cubeba Pers. ตะไคร้ต้น

(Flora of Java 1: 126; 1963)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก สูง 3-5 เมตร ลำต้นเกลี้ยง ไม่มีขนปกคลุม ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ รูป oblong-elliptic ท้องใบมีสีเขียวนวล แผ่นใบมีจุด punctate ดอกช่อแบบ panicle ออกที่ซอกใบใกล้ปลายกิ่ง ดอกย่อยแยกเพศ แยกต้น มี perianth กลีบ สีขาวนวลหรือสีครีม เรียงเป็น 2 วง ลงละ 3 กลีบ เกสรตัวผู้ จำนวนมาก เกสรตัวเมียมีรังไข่แบบ superior ภายในมี 1 locule มี 1 ovule ผลแบบ drupe รูป globose มีจุด punctate และมีกลิ่นหอมแรง

วงศ์ Mimosaceae

Acacia pennata ssp. *insuavis* Nielsen ชะอม
(Flora of Thailand 4(2): 175; 1985)

ไม้พุ่ม ทอดเลื้อย มีหนามปกคลุมเกือบทุกส่วน กิ่งอ่อนมีขนปกคลุม ใบประกอบแบบขนนกสองชั้น มี rachis ขนาด 17.5 - 29 เซนติเมตร มีต่อมอยู่ที่ก้านใบ มี pinnae 17 - 30 คู่ ใบย่อยขนาด 0.5 - 0.6 x 3 - 6 มิลลิเมตร โคนใบ oblique ปลายใบ acute หูใบรูป lanceolate ขนาด 1 - 1.5 x 3 - 5 เซนติเมตร ดอกช่อแบบ head ออกเป็นช่อดอกขนาดใหญ่แบบ panicle กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันปลายแยกเป็น 4 - 5 แฉก ขนาด 2 - 2.8 มิลลิเมตร มีขนนุ่มปกคลุม กลีบดอกเชื่อมกันปลายแยก 4 - 5 lobes ขนาด 3 - 3.2 มิลลิเมตร เกสรตัวผู้จำนวนมาก อับเรณูมีต่อมอยู่ที่บริเวณยอด เกสรตัวเมียมีรังไข่แบบ superior มีขนปกคลุมหนาแน่น ovule ติดกับผนังรังไข่แบบ marginal placentation ผลแบบ legume ขนาด 2.9 x 21 เซนติเมตร รูป oblong ค่อนข้างแบน ผิวเกลี้ยงไม่มีขน เมล็ดมีสีน้ำตาล - ดำ มี endosperm

วงศ์ Olacaceae

Erythrolalum scandens Bl. ฝักชาก

(Flora Malesiana 9: 17 - 19; 1984)

ไม้เลื้อยที่มีเนื้อไม้ มีลำต้นยาว 10 - 20 เมตร ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ รูป ovate-oblong ขนาด 2.5 - 5 x 6 - 11 เซนติเมตร โคนใบ obtuse ขอบใบเรียบ ปลายใบ acute เนื้อใบค่อนข้างหนาผิวเรียบเป็นมัน มีเส้นใบ 3 เส้นออกจากบริเวณฐานใบ ก้านใบยาว 1.5 - 3 เซนติเมตร ดอกช่อแบบ 4 - 5 กลีบ รูปถ้วย กลีบดอก 5 กลีบ รูป ovate เรียงแบบ valvate เกสรตัวผู้มี 5 อัน ติดตรงข้ามกับเรียงสลับกับกลีบเกลี้ยง เกสรตัวเมียมีรังไข่แบบ inferior ภายในมี 1 locule มี 1 - 3 ovule ก้านชูยอดเป็น 3 - 4 แฉก พลิกกลับขึ้นด้านบน มี 1 เมล็ด ขนาดใหญ่ สีน้ำตาลเงิน-ม่วง

วงศ์ Palmae

Arenga pinnata Merr. ต้ำว

(Flora of Java 3: 188; 1968)

ไม้ยืนต้นวงศ์ปาล์ม สูง 15 – 30 เมตร ลำต้นไม้แตกกิ่งก้าน ใบประกอบแบบ pinnate ยาว 6 – 12 เมตร มักเกิดเป็นกระจุกที่ยอดของลำต้น ก้านใบยาว 120 – 150 เซนติเมตร แข็งแรงเพราะมีเส้นใยมาก มีส่วนโคนแผ่เป็นกาบหุ้มลำต้นไว้ ใบย่อยรูป linear – lanceolate ขนาด 3.5 – 6.5 x 100 – 150 เซนติเมตร ผิวด้านบนสีเขียวเข้ม เป็นมันวาว ผิวด้านล่างสีเขียวซีด ช่อดอกแบบ panicle ขนาดใหญ่ ยาว 120 – 300 เซนติเมตร ออกที่บริเวณซอกใบ ก้านช่อดอกยาว 90 – 120 เซนติเมตร มีใบประดับขนาด 45 – 60 เซนติเมตร หุ้มช่อดอกไว้ ดอกย่อยแยกเพศ อยู่บนต้นเดียวกัน ดอกตัวผู้มีกลีบเลี้ยง 3 กลีบ เรียงแบบ imbricate กลีบดอกมี 3 กลีบ กว้างแบบ valvate เกสรตัวผู้จำนวนมากก้านชูอับเรณูมีขนาดสั้น อับเรณูรูป linear ดอกตัวเมียมีกลีบเลี้ยง 3 กลีบ เรียงแบบ imbricate มีกลีบดอก 3 กลีบ เรียงแบบ valvate รูปกึ่งสามเหลี่ยม เกสรตัวเมียมีรังไข่แบบ superior ภายในมี 3 locules ยอดเกสรตัวเมียเป็น 3 แฉก ผลแบบ drupe รูป globose มี 2 – 3 เมล็ด

Caryota urens Linn. เต่าร้าง

(Flora of Java 3: 187; 1968)

พืชวงศ์ปาล์ม สูง 15 - 20 เมตร ลำต้นตั้งตรง ไม้แตกกิ่งก้าน ใบประกอบแบบขนนก รูป elliptic ขนาด 3 - 5 x 10 - 12 เซนติเมตร ขอบใบหยักเป็น 3 lobes ห่าง ๆ ดอกช่อแบบ panicle ขนาดใหญ่ ดอกย่อยขนาดเล็ก แยกเพศ อยู่บนช่อดอกเดียวกัน ดอกตัวผู้มี perianth 2 ชั้น ๆ ละ 3 กลีบ เกสรตัวผู้ 6 อัน ดอกตัวเมียมี perianth 2 ชั้น ๆ ละ 3 กลีบ เกสรตัวเมียมีรังไข่แบบ superior ภายในแบ่งเป็น 3 locules แต่ละ locule มี 1 ovule ติดกับผนังรังไข่แบบ axile placentation ผลแบบ drupe รูป globose มี 1 เมล็ด

วงศ์ Polygonaceae

Polygonum odoratum Linn. ผักไผ่

(Flore Ge'nerale L'indo-Chine 5: 29; 1910)

พืชล้มลุก เห็นข้อปล้องชัดเจน มีลำต้นทอดเลื้อยไปตามพื้นดิน สูง 20 - 25 เซนติเมตร มีรากงอกออกจากข้อ ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ หูใบมีเยื่อบาง ๆ อยู่ที่โคนก้านใบเรียกว่า ochrea ใบรูป linear-lanceolate ขนาด 1.5 - 2 x 3 - 4 เซนติเมตร โคนใบ cuneate ขอบใบเรียบหรือหยักแบบ undulate ปลายใบแบบ acute มีดอกช่อแบบ spike ออกที่ปลายยอด ดอกย่อย สมบูรณ์เพศ ทรงดอกแบบ actinomorphic มี perianth 5 กลีบ เชื่อมกันบริเวณโคนกลีบ สีชมพูอ่อน - สีขาว เกสรตัวผู้ 6 - 9 อัน เกสรตัวเมียมีรังไข่แบบ superior ภายในมี 1 locule ผลแบบ achene รูปสามเหลี่ยม เมล็ดมี endosperm

วงศ์ Rutaceae

Citrus aurantifolia Swing. มะนาว

(Flora of Java 2: 109; 1963)

ไม้ยืนต้นขนาดเล็ก สูง 2 - 5 เมตร ลำต้นมีหนามแบบ thorn ปกคลุม ใบประกอบแบบ unifoliate เรียงแบบสลับ รูป ovate-elliptic ขนาด 2 - 3 x 3 - 5 เซนติเมตร มีข้อต่อ (joint) เชื่อมติดกับก้านใบ ขอบใบหยักเล็กน้อย แผ่นใบมี pellucid-dotted เป็นจุดใส ดอกช่อแบบ cyme ออกที่ซอกใบใกล้ปลายกิ่ง ดอกย่อยมีกลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอก 5 กลีบ สีขาว เรียงแบบ imbricate เกสรตัวผู้จำนวนมาก เกสรตัวเมียมีรังไข่แบบ superior ภายในมี locule จำนวนมาก ผลแบบ hesperidium รูป globose ผิวเรียบ pericarp มี oil glands จำนวนมาก

Micromelum minutum (Forster f.) W. & A. หัสคุณ

(Flora of Java 2: 103; 1965)

ไม้พุ่มขนาดใหญ่ถึงไม้ยืนต้นขนาดเล็ก สูง 3 - 5 เมตร ใบประกอบแบบ odd-pinnate ขนาด 12 - 15 เซนติเมตร มีใบย่อย 7 - 11 รูป ovate เรียงแบบตรงกันข้าม ขนาด 1.5 x 3 - 6 เซนติเมตร โคนใบ oblique ขอบใบเรียบ ปลายใบ acuminate ดอกช่อแบบ corymb ออกที่ปลายยอดหรือปลายกิ่ง ดอกย่อยขนาดเล็กมีกลีบเลี้ยง 5 กลีบ ขอบกลีบหยักแบบ dentate มีขนปกคลุมหนาแน่น กลีบดอกมีสีเขียวซีดหรือสีขาวแกมเหลือง รูป oblong-linear เกสรตัวผู้มี 10 อัน ขนาดไม่เท่ากัน ก้านชูอับเรณูรูป linear-subulate เกสรตัวเมียมีรังไข่แบบ superior มีขนปกคลุม ภายในแบ่งเป็น 5 locules ยอดเกสรตัวเมียแบบ capitate ผลแบบ drupe ขนาดเล็กรูป ellipsoid-ovoid สีแดง

Zanthoxylum limonella Alston มะเข็ญ

Z. rhetsa DC.

(Flora of Java 1: 496; 1968)

ไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ผลัดใบ สูง 10 - 20 เมตร เปลือกต้นสีขาว มีหนามเป็นรูปกรวยหรือรูปโค้งปกคลุมตามลำต้นและกิ่ง ทุกส่วนของพืชมีกลิ่นหอม ใบประกอบแบบขนนกเรียงแบบสลับ ก้านใบมีหนาม มีใบย่อย 10 - 28 ใบ ก้านใบย่อยสั้น ขนาด 0.2 - 1 เซนติเมตร ใบย่อยมีขนาด 1.5 - 7 x 5 - 14 เซนติเมตร รูป ovate-oblong โคนใบ oblique ขอบใบเรียบหรือหยักเป็นคลื่น ปลายใบ acuminate ดอกช่อแบบ panicle ออกที่ซอกใบใกล้ปลายยอด ช่อดอกยาว 6 - 21 เซนติเมตร ดอกย่อยมีขนาดเล็ก สีขาวอมเขียว ติดเป็นกระจุกอยู่ตอนบนของช่อดอก เป็นดอกแยกเพศ อยู่แยกต้น ดอกตัวผู้มีกลีบเลี้ยง 4 กลีบ กลีบดอก 3 - 5 กลีบ รูป ovate-oblong เกสรตัวผู้ 4 อัน เรียงสลับกับกลีบดอก ดอกตัวเมียมีรังไข่แบบ superior ภายในมี 1 locule ผลแห้งกลม มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 7 มิลลิเมตร เมื่อแก่จะแตก เมล็ดกลม เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 5 มิลลิเมตร

วงศ์ Sapindaceae

Euphoria longan Lour. ลำไยป่า

(Flora of Java 2: 136; 1965)

ไม้ยืนต้น สูงประมาณ 5 - 7 เมตร กิ่งและลำต้นมีขนรูปดาวปกคลุมทั่วไป ใบประกอบแบบ paripinnate เรียงแบบ spiral มีใบย่อย 6 - 10 ใบ รูป oblong-lanceolate ขนาด 3 - 4 x 8 - 10 เซนติเมตร โคนใบสอบ ขอบใบเรียบ ปลายใบ acute เนื้อใบเหนียวคล้ายแผ่นหนัง ดอกช่อแบบ panicle ออกที่ปลายยอดและซอกใบ ดอกย่อยขนาดเล็ก มีกลีบเลี้ยง 5 กลีบ เรียงแบบ imbricate กลีบดอก 5 กลีบ สีขาว มีฐานรองดอกแบบ disc รูปวงแหวน เกสรตัวผู้มี 8 อัน เกสรตัวเมียมีรังไข่แบบ superior ภายในมี 1 locule มี 1 ovule ผลแบบ drupe รูป globose มีเมล็ด สีดำ-น้ำตาล เป็นมันวาว มี aril สีขาวหุ้มเมล็ด

วงศ์ Solanaceae

Solanum melongena Linn. มะเขือขาว

(Flora of Java 2: 474; 1965)

ไม้พุ่มขนาดเล็ก สูง 30 - 70 เซนติเมตร ลำต้นเกลี้ยงไม่มีขน ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ รูป rounded-lanceolate หรือ broadly ovate ขนาด 6 - 8 x 10 - 15 เซนติเมตร โคนใบโค้งมน ขอบใบเรียบหรือหยักเป็นคลื่นเล็กน้อย ปลายใบแบบ acute หรือ obtuse ใบอ่อนมีสีเขียวจาง ขอบใบม้วนเข้าหาเส้นกลางใบ เห็นเส้นใบชัดเจน ดอกเดี่ยว ออกที่ซอกใบ กลีบเลี้ยง 5 กลีบ สีเขียว ติดอยู่จนกระทั่งเป็นผล กลีบดอกเชื่อมกันที่โคน เป็นรูป rotate ปลายแยกเป็น 5 แฉก กลีบดอกสีม่วงอ่อน กลีบดอกย่น มีเกสรตัวผู้ 5 อัน ติดอยู่บนกลีบดอก อับเรณูรูป oblong สีเหลืองทอง เกสรตัวเมียมีรังไข่แบบ superior ภายในมี 2 locules แต่ละ locule มี ovule จำนวนมาก ติดกับผนังรังไข่แบบ axile placentation ผลแบบ berry รูปทรงกลม ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 2.5 - 5.5 เซนติเมตร เมื่อสุกมีสีเหลือง - น้ำตาล เมล็ดมีจำนวนมาก รูปทรงกลมและแบน

Solanum torvum Linn. มะเขือพวง

(Flora of Java 2: 475; 1965)

ไม้พุ่มขนาดกลาง สูง 1 - 2 เมตร ลำต้นมีขนนุ่มสั้น ๆ สีขาวปกคลุม ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ รูป oval-ovate-elliptic ขนาด 5 - 30 x 13 - 25 เซนติเมตร โคนใบโค้งมน ขอบใบเรียบหรือหยักเป็นคลื่นแบบ undulate ปลายใบ acute ดอกช่อแบบ cyme ก้านช่อดอกสั้นหรือติดแบบ sessile มีดอกย่อยจำนวนมาก ก้านดอกย่อยมีขนที่เป็นต่อมปกคลุมหนาแน่น และอาจพบขนรูปดาวด้วย กลีบเลี้ยงเชื่อมกันที่โคนกลีบ ปลายแยกเป็น 5 แฉก ยาว 4 - 6 มิลลิเมตร มีขนรูปดาวปกคลุมกลีบดอกเชื่อมกันที่โคนกลีบ ปลายแยกเป็น 5 แฉก รูป rotate สีขาว ตรงกลางดอกเห็นสีเหลืองของเกสรตัวผู้ชัดเจน เกสรตัวผู้มี 5 อัน ติดอยู่บนกลีบดอก ก้านชูอับเรณูอยู่อิสระจากกัน มีอับเรณูเชื่อมกัน เกสรตัวเมียมีรังไข่แบบ superior บริเวณที่ติดกับก้านชูยอดเกสรตัวเมีย มีขนที่เป็นต่อมรูป globose ขนาด 1 - 1.5 เซนติเมตร เมล็ด มีจำนวนมาก รูปร่างกลมค่อนข้างแบน

วงศ์ Umbelliferae

Coriandrum sativum Linn. ผักชี

(Flora of Thailand 5(4): 450; 1992)

พืชล้มลุก ลำต้นเรียวเล็ก สูง 10 - 40 เซนติเมตร มักมีร่องตามแนวยาวของลำต้น มักแตกกิ่งก้านมาก ใบประกอบแบบขนนก 1 - 3 ชั้น รูปร่างเรียวยาว ใบที่อยู่ด้านล่างมักร่วงง่าย ส่วนใบที่อยู่ติดลำต้นมักมีก้านใบสั้น โคนของก้านใบแผ่เป็น sheath หุ้มลำต้นไว้ ดอกช่อแบบ compound umbel ออกที่ปลายยอดและปลายกิ่ง มีใบประดับรองรับไว้ 2 - 3 กลีบ กลีบเลี้ยงมีขนาดไม่เท่ากัน ติดอยู่แบบ persistent กลีบดอก 5 กลีบ สีขาวหรือสีชมพู เกสรตัวผู้มี 5 อัน เกสรตัวเมียมีรังไข่แบบ inferior ภายในมี 2 carpels มี 2 locules แต่ละ locule 1 ovule ผลแบบ schizocarp รูปร่างกลม ขนาดประมาณ 3 x 3 มิลลิเมตร สีน้ำตาลซีด

วงศ์ Zingiberaceae

Alpinia galanga Sw. ข่า

Languas galanga Sw.

(Flora of Java 3: 50; 1968)

พืชล้มลุก อายุหลายปี มีลำต้นใต้ดินแบบ rhizome กาบใบเรียงซ้อนกันคล้ายลำต้น สูง 1 - 1.5 เมตร ใบเดี่ยว เรียงแบบสลับ รูป oblong-lanceolate ขนาด 4 - 7 x 20 - 30 เซนติเมตร โคนใบ obtuse ขอบใบหยักเป็นคลื่นเล็กน้อย ปลายใบ acute ดอกช่อแบบ panicle ออกที่ปลายยอด เป็นช่อดอกขนาดใหญ่ ด้านช่อดอกยาว มีดอกย่อยจำนวนมาก กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกันเป็นหลอด ปลายแยกเป็น 3 lobes กลีบดอกมี 3 lobes แบ่งเป็น 2 ปาก สีขาว เกสรตัวผู้มีทั้งหมด 3 อัน มี 2 อันที่เป็นหมัน มีลักษณะคล้ายกลีบดอก ก้านชูอับเรณูเป็นหลอดหุ้มก้านชูยอดเกสรตัวเมียไว้ เกสรตัวเมียมีรังไข่แบบ inferior ผลแบบ berry รูป subglobose

ที่มา : ทิพย์สุดา ตั้งตระกูล. 2541 . พฤษศาสตร์พื้นบ้านของชาวมุ ขาวลัวะและชาวกินในบางพื้นที่ของ จังหวัดน่าน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาชีววิทยา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

ภาคผนวก ค

ภาพ 1 หมู่บ้านชาวลัวะ บ้านเตยกลาง อุทยานแห่งชาติดอยภูคา จังหวัดน่าน

ภาพ 2 ชาวลัวะ บ้านเตยกลาง
อุทยานแห่งชาติดอยภูคา
จังหวัดน่าน

ภาพ 3 ลักษณะบ้านเรือนของชาวลัวะ บ้านเตยกลาง จังหวัดน่าน

ภาพ 4 ที่เก็บอาหารของชาวลัวะ บ้านเตี้ยกลาง จังหวัดน่าน

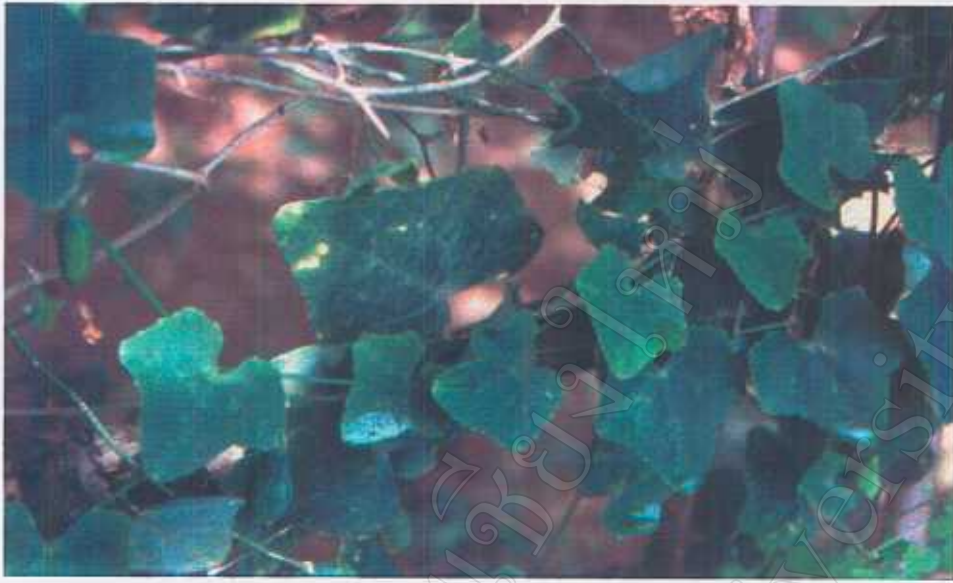

ภาพ 5 ลักษณะไร่หมุนเวียน

ภาพ 6 (บน) พืชอาหาร ช่า (ดอก)
(ล่าง) พืชอาหาร ช่า (ลำต้น)

ภาพ 7 พืชอาหาร ต่าลิง

ภาพ 8 พืชอาหาร ชะอม

ภาพ 9 พืชอาหาร ต้นคุณ

ภาพ 10 พืชอาหาร ตะไคร้

ภาพ 11 พืชอาหาร ต้นตำว

ภาพ 12 พืชอาหาร เต่าร้างยักษ์

ภาพ 13 (บน) พืชอาหาร ผักบั้ง
(ล่าง) การเสียหายของผักบั้ง

ภาพ 14 พืชอาหาร ผักกูด

ภาพ 15 พืชอาหาร ผักไผ่

ภาพ 16 พืชอาหาร ผักแว่น

ภาพ 17 พืชอาหาร ผักหวาน

ภาพ 18 พืชอาหาร ต้นหอมช้าง

ภาพ 19 พืชอาหาร ผักหนั่ง

ภาพ 20 (บน) พืชอาหาร ผักฮาก (ผล)
(ล่าง) พืชอาหาร ผักฮาก (ยอด)

ภาพ 21 พืชอาหาร เมียง

ภาพ 22 พืชอาหาร พริก

ภาพ 23 พืชอาหาร มะเข้่น

ภาพ 24 พืชอาหาร มะเขือพวง

ภาพ 25 พืชอาหาร มะนาว

ภาพ 26 พืชอาหาร มะละกอ

ภาพ 27 (บน) พืชอาหาร มะเขือขาว (ผล)
(ล่าง) พืชอาหาร มะเขือขาว (ดอก)

ภาพ 28 (บน) พืชอาหาร ตะไคร้ต้น (ดอก)
(ล่าง) พืชอาหาร ตะไคร้ต้น (ลำต้น)

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวอังคณา มหายศนันท์
วัน เดือน ปีเกิด	7 มกราคม 2518
ประวัติการศึกษา	ประถมศึกษา จากโรงเรียนน่านคริสเตียนศึกษา จังหวัดน่าน เมื่อปี พ.ศ. 2530 มัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนสตรีศรีน่าน จังหวัดน่าน เมื่อปี พ.ศ. 2533 มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนสตรีศรีน่าน จังหวัดน่าน เมื่อปี พ.ศ. 2536 วิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาวิชาโรคพืช คณะ เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อปี พ.ศ. 2540
ประสบการณ์การทำงาน	มิถุนายน พ.ศ. 2542 – กันยายน พ.ศ. 2542 ลูกจ้างชั่วคราวราย เดือน โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียง ภาค วิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่